

Світова дипломатія і досвід дипломатичної служби Республіки Молдова

Рецензія на навчальний посібник: Дипломатическая служба: теория и практика / Молдавский государственный университет. Координаторы: В. Теоса, Г. Василеску, Э. Чобу: Учебное пособие. – Кишинэу, 2010. – 400 с.

УДК 94:327

Вячеслав ЦІВАТИЙ, перший проректор Дипломатичної академії України при МЗС, кандидат історичних наук, доцент кафедри дипломатичної та консульської служби, заслужений працівник освіти України

Цей навчальний посібник авторського колективу вийшов друком у Молдавському державному університеті на факультеті міжнародних відносин, політичних і адміністративних наук. Його концепція розроблена на кафедрі міжнародних відносин під керівництвом завідувача кафедри професора Валентини Теоса.

Дипломатія у ХХІ ст. стала надзвичайно значущою, впливовою, відповідальною як за двосторонні, так і глобальні міждержавні відносини. Дипломатія безпосередньо належить до сфери зовнішньої політики та за своєю суттю є

одним із головних і найбільш ефективних інструментів її здійснення. Тому автори посібника приділили належну увагу питанням теорії й історії дипломатії та дипломатичній службі в історичній ретроспективі.

Багатий фактологічний матеріал для розуміння витоків дипломатії, як одного з видів державної діяльності, автори подають у розділі I «Основи дипломатичної служби». Тут, зокрема, розглядаються основні нормативно-правові акти універсального (міжнародного) і національного характеру, що формують базові принципи та механізм діяльності дипломатичної служби. Аналізуються структура та права сутність головних компонентів дипломатичної служби і державних органів зовнішніх зносин, дипломатичних імунітетів і привілеїв, дипломатичного листування тощо.

У розділі II особливу увагу акцентовано на питаннях практики дипломатичної служби, а саме: забезпечення безпеки дипломатичної служби; дипломатичний протокол і документальне забезпечення дипломатичної служби; кадри дипломатичної служби; дипломатична служба в контексті багатосторонньої дипломатії тощо.

Історичний досвід свід-

чить, що держава міцна не лише своєю економічною потужністю, культурним, науково-технічним і військовим потенціалом, а й зрозумілою та гнучкою дипломатичною службою, професійним і моральним потенціалом кадрів дипломатичного корпусу. Автори навчального посібника поставили перед собою завдання донести до студентської та слухачької аудиторії (майбутніх дипломатів) нову і важливу інформацію про дипломатію, яка є предметом їх фахової підготовки.

Саме дипломатична служба багато в чому зумовлює успішність вирішення зовнішньополітичних завдань, що стоять перед державою. Роль дипломатичних інститутів та їх співробітників об'єктивно зростає в переломні моменти історії країни під час зміни її правової бази та соціально-політичної сутності. З іншого боку, зміни в управлінні, організації, формах і методах діяльності дипломатичних структур обумовлені модифікацією системи міжнародних відносин, глобалізацією, інституціоналізацією та інтернаціоналізацією міжнародних проблем, посиленням впливом на дипломатичний процес нових інформаційних технологій, розширенням багатосторонньої дипломатич-

ної діяльності. Вплив цих чинників ставить на порядок денний завдання зміцнення наукових основ дипломатії та дипломатичної служби, виділення цієї проблематики та, відповідно, розроблення детальнішого законодавчого регулювання дипломатичної служби. Цю проблематику подано в главі III розділу I: «Інституційно-функціональні основи дипломатичної служби».

Метою навчального посібника є аналіз сучасної дипломатичної служби як складової частини державної служби Республіки Молдова, виділення основних проблем і формулювання перспектив розвитку з огляду на зовнішньополітичні пріоритети держави у світовому просторі. Цій проблемі присвячено розділ III «Дипломатична служба Республіки Молдова: актуальні проблеми дослідження», який висвітлює важливі аспекти традицій дипломатичної школи та сучасного розвитку дипломатичної служби в рамках державної служби та її зовнішньополітичної діяльності з огляду на розвиток глобалізаційних процесів, які справедливо вважаються головною тенденцією сучасності, однак не розроблені наукою достатньо.

У рецензованому навчальному посібнику роз-

глянуто місце дипломатичної служби в системі органів державного управління Республіки Молдова, її основні поняття. Сформульовано головні проблеми та надано рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів дипломатичної служби на основі аналізу законодавства.

Дипломатична служба є невід'ємною частиною служби державної, проте має унікальну галузеву специфіку. Нові підходи, пошуки шляхів раціональної моделі організації вимагають наукового передбачення та прогнозування.

Особливий інтерес, на погляд рецензента, викликає розділ III навчального посібника, який присвячено актуальним питанням світової дипломатії та особливостям розвитку дипломатичної служби Республіки Молдова у XXI столітті. Ауреалін Лаврик, автор підрозділу «Зв'язки мас-медіа в системі дипломатичної служби», слушно зазначає, що електронні мас-медіа є на сьогодні найбільш ефективними інструментами, які повинні бути використані сучасною дипломатичною службою для просування іміджу країни.

Розгляд усіх розділів навчального посібника дає підстави констатувати, що авторському колективі вдалося виконати поставлене завдання. До достоїнств навчального посібника можна також віднести те, що він містить додатки, де наводяться тексти основних документів, які регулюють відносини у сфері діяльності дипломатичної та консульської служби, а саме – Віденська конвенція про дипломатичні зносини (18 квітня 1961 р.),

Віденська конвенція про консульські зносини (24 квітня 1963 р.), Положення про діяльність дипломатичних місій Республіки Молдова (2007 р.) тощо. Додатки також містять таблиці, у яких систематизовано матеріали про штатну чисельність центрального апарату Міністерства закордонних справ Республіки Молдова (1993-2005 рр.), еволюцію структури апарату МЗС РМ, а також подано структуру Міністерства закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова.

Навчальний посібник – це вищою мірою цікава і дійсно талановита спроба створення подібного типу видань. Він є першою роботою, яка дає повну й узагальнену характеристику дипломатичної та консульської служби Республіки Молдова.

Книга підготовлена фахівцями в цій проблематиці, чим і пояснюється високий науковий рівень усієї роботи, який відображає новітні дослідження. Особлива цінність видання – напрацювання авторів. Поданий навчальний посібник – значне явище в новітній зарубіжній історіографії, яке може вплинути на напрям теоретико-методологічних пошуків у сучасному знанні.

Можливо, навчальний посібник викличе в читачів бажання подискутувати з авторами з того чи іншого питання. Однак це зовсім не обов'язково пов'язане із упущенням авторів, утім, майже неминучим у такому багатоплановому дослідженні.

Як і будь-яка значна наукова та творча праця, рецензований навчальний посібник не позбавлений певних недоліків. Зокрема, хотілося б висловити зауваження-побажання авторам до наступних перевидань навчального посібника (що не викликає сумніву!), а саме – включити до нього в більшому обсязі матеріали з історії та сучасного стану дипломатичних і консульських служб інших держав, моделей їх дипломатії, зокрема, країн «великої вісімки», що, безперечно, надасть виданню ще більшої змістовності та внесе елемент компаративного аналізу дипломатичних служб провідних держав світу.

Усе це повинно спонукати авторів до нових наукових пошуків і досліджень. Читач, який вдумливо ставиться до сьогоднішніх складних і суперечливих подій у світовій політиці, і зокрема, – дипломатичної та консульської служби,

знайде в книзі інформацію для роздумів.

У цілому ж, студенти, слухачі й викладачі отримали у своєму розпорядженні доброякісний, змістовний, виважений у науково-теоретичному й методичному плані та виданий на належному поліграфічному рівні навчальний посібник, який не поступається кращим європейським зразкам навчальних видань. Залишається лише сподіватися, що він найближчим часом надій-

де до свого закордонного читача і буде ним апробований.

Рецензована праця написана на високому теоретичному та методичному рівні, зацікавить також науковців, професійних політиків, дипломатів, аналітиків у сфері зовнішніх зносин, викладачів, працівників міністерств і відомств.

Рекомендуємо нашим читачам цей новий навчальний посібник і сподіваємося, що він їм стане в нагоді, а студентам-міжнародникам і слухачам Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ допоможе в засвоєнні начальних курсів «Компаративна історія, теорія і практика дипломатії» і «Дипломатія іноземних держав». Хочеться сподіватися, що ця книга буде корисною знахідкою для майбутніх дипломатів, яким вона й адресована в першу чергу.